

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΣΑΜΗΝΟ Β')

Σάββατο Ἀθήνα, 12 Δεκεμβρίου 1920

ΑΡΙΘ. 714 (ΦΥΛ. 24)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

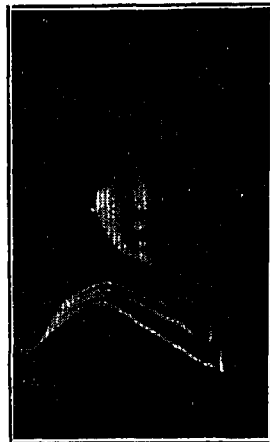
ΣΟΦΙΑ ΛΑΖΟΠΟΥΛΟΥ: Τὸ κακό
ΦΟΥΛΜΕΝ: Σήμερα.
ΔΩΡΟΣ ΣΑΚΗΛΛΑΒΡΙΑΔΗΣ: Μεταίωτης.
ΝΙΚ. ΘΗΡΕΙΑΤΗΣ — Κ. ΚΗΡΩΛΙΟΣ: Δὸν Κιχώτης
(συνέχεια).

Ο ΠΟΥΜΑΣ: Φαινόμενα καὶ πράγματα.
ΟΙ ΦΟΡΤΑΙΡΕΣ: Ὁ Ἥλιος καὶ οἱ βατράχοι,
ΚΩΣΤΗΣ ΠΕΡΡΟΡΙΤΗΣ: Ἐνα ὄνειρο ποὺ σβήνει.
ΑΠΟ ΒΑΘΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΘΜΑΔΑ: Νεοελληνικὴ φι-
λολογία.—Σένη φιλολογία.—Ἡ Κοινὴ γνώμη.
Χωρὶς γραμματόσημο.

ΤΟ ΚΑΚΟ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΔΥΟ ΜΕΡΗ

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ: Ἔτσι, θαρροῦμε, ἐπρεπε νὰν τὸνομάσει τὸ δραματάκι τῆς ἡ δ^α Σοφία Λαζοπούλου. «Τὸ κακό», καθὼς τὸ θέλει καὶ τὸ λέει, εἶναι τὸ δράμα μιᾶς κόρης — ἓνα δράμα συνειδημένο καὶ κοινότατο στὴ σημερινὴ ἀστικὴ κοινωνία μας — μὲ λευτέρη ψυχὴ καὶ μὲ μυαλό ξανοιαγμένο πρὸς τὶς νέες ἰδέες καὶ πρὸς τὴ σύγχρονη ἀντίληψη τῆς ζωῆς, τὴ ριζοσπαστικὴ καὶ ὀπωροδότη ἐπαναστατικὴ, ποὺ πνίγεται μέσῃ στὴν οἰκογένεια, τὴ σκλαβωμένη στὴν πρόληψη καὶ στὴ συμβατικὴ ἠθικὴ. Ἐνα τέτιο πουλιὸ λεύτερο, ὅσο πῶ στενὰ τὸ περιορίζεις, τόσο περισσότερο τὸ ἀγριεύεις καὶ τοῦ γεννᾷς μέσα του ἀσβεστο τὸν πόθο νὰ πετάξει, σὲ πρώτη εὐκαιρία, σὲ ἀνοιχτά. Ἀπὸ εἶναι τὸ leit-motiv, νὰ ποῦμε, τῆς μικρῆς ἀστὴς δραματικῆς

δοκιμῆς. Κ' ἔτσι τὸ δραματάκι αὐτό, χτυπάει ἀλύπητα, σὰ μιὰ ἔκτονη διαμαρτυρία, τὸ ρωμαϊκό σπιτι, καὶ μάλιστα τὸ σπιτι τὸ ἐπαρχιώτικο (ἀφοῦ ἐδῶ στὴν πρωτεύουσα κάπως ἄρχισε νὰ ξανοίγεται ἡ ζωὴ) ποὺ ξακολουθεῖ νὰναι τὸ σιδερόφραχτο κλισυὶ γιὰ τὴ λευτεριά, τόσο τὴν κοινωνικὴ ὅσο καὶ τὴν ψυχικὴ, τῆς κόρης. Ἡ δ. Σοφία Λαζοπούλου εἶναι κορίτσι δεκαεφτά μόλις χρονῶν καὶ ἔχει δημοσιέψει στὸ «Νουμά» μερικὰ ὁμορφα τραγουδάκια. Σήμερα δοκιμάζει τὸ κάπως πῶ δύσκολο εἶδος τῆς Τέχνης, τὸ θέατρο, καὶ ἡ δοκιμὴ τῆς μᾶς δίνει ἀρκετὲς ἐλπίδες πὼς μιὰ μέρα, ἀποχτώντας τὴν πείρα τῆς ζωῆς καὶ τῆς σκηνῆς, θὰ μᾶς δώσει ἔργα πῶ ἀρτια' γιὰ σήμερα, αὐτὸ ποὺ κατάφερε εἶναι παραπολύ.

ΛΟΥΚΙΑΔΗΣ. — Κα ΛΟΥΚΙΑΔΗ, γυναίκα του.—
ΛΟΥΚΙΑ, 17 χρον. **ΞΑΝΘΗ** 20 χρον. κόρες τους.
ANNA, κόρη τους παντρεμένη. — **ΠΙΕΤΡΟΥΛΑ-
ΚΗΣ,** ζωγράφος. — **ΜΕΛΛΑ,** φιλενάδα τῶν κο-
ριτσιῶν. — **ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ.**

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

(Ἡ σκηνὴ σὲ γραφεῖο κοριτσιότικο, μέ-
τρια καὶ πολὺ καλλιτεχνικὰ ἐπιπλωμένο. Στὴ
μέση γραφειάκι, φορτωμένο χαρτιά καὶ δι-
βλία στὶς γωνιὰς τραπέζια, φορτωμένα
καὶ αὐτὰ διβλία, καὶ μιὰ μικρὴ βιβλιοθήκη.
Δυὸ τρεῖς καρέκλες καὶ μιὰ κουνιητὴ πολ-
τρόνα. Στὸς τοίχους, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ,

πορτραῖτα μεγάλων ποιητῶν καὶ μουσουργῶν. Στὸ βάθος πόρτα μὲ μακριὰς κουρτί-
νες, ποὺ βλέπει στὸ σπιτι, καὶ ἀριστερὰ τὸ
ἴδιο, ποὺ βλέπει στὴν αὐλή. Στὸ ἀνοιγμα
τῆς σκηνῆς ἡ ΛΟΥΚΙΑ εἶναι ξαπλωμένη
στὴν πολτρόνα, μὲ τὰ χέρια δεμένα στὸ κε-
φάλι καὶ τὰ μάτια στὸ κενό, ἐνῶ ἡ Ξανθὴ
καὶ ἡ Μέλλα, ἡ δευτέρη εἶναι μὲ φόρεμα πε-
ριπάτου καὶ μὲ τὸ καπέλλο τῆς στὰ χέρια,
εἶναι πιασμένες ἀπὸ τῆ μέση καὶ στέκουν-
ται ἀντίκρυ τῆς).

ΛΟΥΚΙΑ (σὰ ὅτὸν εἶναι αὐτὴ, ἀργὰ καὶ ἀπεπι-
σμένη). — Μὰ εἶναι φοβερό... φοβερό! νὰ θέλεις
νὰ γνωρίσεις ἓναν ἄνθρωπο γιὰτὶ σ' ἀρέσει, γιὰτὶ

τόν θαυμάζεις, γιατί σ' εὐχαριστεί τὸ ἀντίκρουμά του ἐπιτέλους, καὶ νὰ σοῦ λένε δια γύρω σου, πράγματα καὶ ἀνθρώποι, πὼς εἶν' ἀδύνατο, ὀλότεια ἀδύνατο, νὰ γίνει αὐτό. (Μὲ θυμό). Καὶ σοῦ βάζουν στὴ μέση τὸν πιὸ ἀψηλὸ καὶ ἀτράνταχτο φραγμὸ, ποῦ δὲν μπορεῖ καμιά λογικὴ νὰ τὸν γκρεμίσει, τὸ φραγμὸ τῆς πρόληψης, τὸ φραγμὸ τῆς πιὸ μεγάλης κοιταμάρας.

ΜΕΛΛΑ (ποῦ χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ξανθὴ καὶ στηρίζεται στὸ μεσιανὸ γραφεῖο· στὴ Λουκία στοχαστικά). — Καὶ δὲ λές τοῦ μπαμπᾶ σου πὼς ἔχεις τάχα λαχτάρα νὰ μάθεις ζωγραφικὴ; . . .

ΛΟΥΚΙΑ. — ἴωρα; . . . αὐτοῖς ἴσια ἴσια πρωτοδοξίμου, μέλλω μου· μοῖς ὁμῶς τοῦ τὸ εἶπα, μ' ἀπαντήσε ξερα ξερα, πὼς μπορῶ κίλας ἀπὸ ὄμοιάδα ναρχισω με τὸ φίλο του τὸ λεβεντιόη, ποῦ εἶναι μᾶξις σοικευτοῦς τῆς Τέχνης, γιατί εἶναι, λέει, καὶ ἀρετὰ περασμένος στὰ χρόνια. . . Ἄφησε δὲ σὰ δοκιμασιάν νὰ τὸ πῶ στὴ μαμά! (δείχνοντας τὴν Ξανθὴ ποῦ τὴν κοιτᾷ ἀφηρημένα καὶ με σταυρωμένα τὰ χέρια). Ἴο θυμασαι, ξαννούλα; Μισόβγαλε λόγο, σητόρεψε, (μὲ ψευτικὸ τρομο), γιὰ τὴν ἐξαχρείωση καὶ τὴ διαφθορὰ τοῦ σημερινοῦ νεαρόκοσμου. Τόσο φοβερὸ μοῦ τὸ παρουσίασε τὸ πρᾶμα, ποῦ γιὰ μιὰ στιγμὴ φαντάστικα ὀρθάνοιχτο μπροστά μου ἓνα τρομερὸ δάραδρο ἔτοιμο νὰ μὲ καταπιεῖ. Γιατί; γιατί ζήτησα νάβγει ενας ἀνθρώπος σπῆτι μου καὶ νὰ κουβεντιάσω λιγάκι μαζί του. (μὲ ἀγανάκτηση). Καὶ θεριὸ γάτανε, θερὸ ἀδερφέ, δὲ μποροῦσε, μοῦ φαίνεται, νὰ μὲ φάει μὲ τὰ μάτια!

ΞΑΝΘΗ (ἐρχεται μπρὸς μ' ἀργὸ βήμα). — ὦ, καμμένη καὶ σὺ, δὲ θαριέσαι. . . Βλέπεις ἔχουμε βῆ τίς ἄλλες ἐλευθερίες καὶ αὐτὴ μόνον μᾶς στεροῦνε! Νὰ γνωρίσεις, ἔτσι στὰ καλά καθούμενα, τὸν Πιερουδάκη, τὸ ζωγράφο! Εἶναι σὰ νὰ ζητᾷς νὰν τοὺς θγάλεις τὸ ἓνα μάτι. (Γελώντας). Ἄ! νά, θυμηθῆκα καὶ μιὰ παροιμία τῆς μακαρίτισσας τῆς γιαγιάς μου, ποῦ ταιριάζει στὴν κουβέντα. (Στὴ Λουκία καὶ στὴ Μέλλα, ξεκαρδισμένη ἀπὸ τὰ γέλια, καὶ παίρνοντας καμικὴ στάση). Κάλιο τὸ μάτι σου νάβγει, παιδί μου, στὴ ζωὴ σου, παρὰ τὸνομά σου! Χά, χά, χά. . .

ΛΟΥΚΙΑ (στοχαστικά). — Ἔ, ἄς εἶναι θὰ προσπαθῶ νὰ ἐφαρμόσω λοιπὸν καὶ γὼ τὴν παροιμίαν τῆς γιαγιάς μου. Καὶ μάλιστα εἶμαι ἔτοιμη καὶ τὰ δύο μάτια μου νὰ θγάλω, ὄχι τὸ ἓνα.

(Ἀνοίγει ἡ πόρτα τοῦ βάθους καὶ μπαίνει ἡ ἐπιηρέτρια).

Η ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ (διακριτικά). — Κυρία Λουκία, ἡ ἀδερφή σας, ἡ κυρία Ἄννα, σᾶς περιμένει κάτω.

ΛΟΥΚΙΑ (χαρούμενα). — Ἐφτασα, πὲς τῆς. (Στὴν Ξανθὴ καὶ τὴ Μέλλα μὲ διασύνη, ἐνῶ ἡ ἐπιηρέτρια φεύγει). Φύγετε οεῖς, γιὰ νὰν τὰ πῶ πιὸ καλά ἓνα χεράκι μονάχη μου μὲ τὴν Ἄννα, ποῦ τὸ μωλό τῆς εἶναι λιγάκι πιὸ καθάριο ἀπ' τῆς μαμάς.

(Ἐνῶ ἡ Ξανθὴ μὲ τὴ Μέλλα προχωροῦν χειροπιαστὲς στὴν ἀριστερὴν πόρτα, ἡ Λουκία τρέχει στὴν πόρτα τοῦ βάθους).

ΜΕΛΛΑ (ἀπὸ τὴν πόρτα, πρὸς τὴ Λουκία). — Σὲ περιμένουμε στὴν κατοφεριά· εἶν' ἓνα δειλινὸ θαυμάσιο, ξαίρεις, ἔπειτα ἀπὸ τὴ θροχούλα· γειά σου λοιπόν.

ΞΑΝΘΗ. — Κοίταξε μὴν ἀργήσεις, καὶ τὸ νοῦ

σου μὴν κάνεις καμιά φασαρία ἀπ' τίς συνηθισμένες. (Τρυφερά). Τ' ἀκούς, χρυσό μου;

ΛΟΥΚΙΑ (κοιτοστέκεται). — Καλά, μὰ κοιτάχτε μὴν πάτε πολὺ μακριὰ καὶ δὲν μπορέσω νὰ σᾶς βρῶ σὰ θάρθω.

(Ἡ σκηνὴ μένει γιὰ λίγο ἀδειανή, κ' ἔπειτα, ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ βάθους, ἀκρύγονται κουβέντες, καὶ σὲ λίγο μπαίνει ἡ Λουκία ἀγκαλιασμένη μετὴν Ἄννα, ποῦ φορεῖ φόρεμα περιπάτου μὲ καπέλλα μικρὸ. Ἐρχονται πολὺ μπροστά στὴ σκηνή).

ANNA. — Καὶ γιατί μοῦ εἶσαι χλωμὴ, Λουκίται μου, καὶ τὰ ματάκια σου ἔχουνε τόσους μαύρους γύρους; Μά, βέβαια, ἀφοῦ δὲν κάνεις τίποτ' ἄλλο διαρκῶς, παρὰ νὰ διαβάσεις καὶ νὰ γράφεις. . .

ΛΟΥΚΙΑ (ἀφηρημένη ὡς τώρα, μὲ θέρημ). — Ἐχω κάτι νὰ σοῦ πῶ, Ἄννα μου, κάτι ποῦ εἶν' ἀθῶο καὶ ὁμορφο καὶ θλιβερὸ μαζί.

ANNA (μὴ δίνοντας προσοχὴ στὸ θλιβερὸ ἔλες τῆς Λουκίας· μὲ χαρὰ). — Ἄ, νὰ ὁμορφη ἐμπνευσί, ἀλήθεια! Πάμε στὴν ἀεροποσιμά, Λουκία; Θάναί τρέλα, ξαίρεις, ἔκει ὕστερ' ἀπὸ κεινὴ τὴν ἀπομεσημερη θροχούλα, πᾶμε δὲν τὸν λαχταρῶς καὶ σὺ ἕναν περιπάτο, αὐτὴ τὴ στιγμὴ; Ἐλα, βάλε τὸ καπέλλο σου καὶ πᾶμε. (Τὴν παίρνει ἀπὸ τὸ χερί καὶ τραβοῦνε γλήγορα κατὰ τὴν πόρτα τοῦ βάθους).

ΛΟΥΚΙΑ (ποῦ ὡς τώρα τὴν κοιτοῦσε ἀφηρημένη, μὲ στεναγμὸ, περνώντας τὸ κατώφλι τῆς πόρτας). — Ἀφοῦ τὸ θέλεις τόσο! (Ἡ σκηνὴ μένει ἀδειανὴ γιὰ λίγο, κ' ἔπειτα ἀνοίγει ξαφνικὰ ἡ ἀριστερὴ πόρτα καὶ μπαίνουν τρέχοντας, ἡ μιὰ πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἡ Μέλλα μὲ τὴν Ξανθὴ· εἶναι καταλαχανιασμένες καὶ χαμογελοῦνε).

ΞΑΝΘΗ (κοιτάζοντας γύρω καὶ ἀπορώντας). — Μπα! δὲν εἶναι οὐτ' ἐδῶ. . . μὰ τί; χᾶθηκαν γιὰ δέκα λεπτά ποῦ τίς ἀφήσαμε; . . .

ΜΕΛΛΑ (χτυπώντας τὰ χέρια). — Ἄ, καταλαβαίνω! θὰ πήγανε περιπάτο, θὰ πήγανε στὴν ἀεροποσιμά, οἱ πονηρές. . .

ΞΑΝΘΗ. — Κρῖμα! ἂν ἐρχότανε μαζί μας ἡ κυρὰ Λουκία, θὰ κέρδιζε πιὸ πολὺ. . .

ΜΕΛΛΑ. — Τὸν εἶδες; εἶταν τόσο ὁμορφος, ἔσο καὶ σοδαρός. . . . Καλλιτέχνης σωστός, παιδί μου! (Κάθεται σὲ μιὰ καρέκλα). Καὶ τὰ μάτια του! δικίον ἔχει ἡ Λουκία, ποῦ λέει πὼς ἀλλάζονε χρώματα σὰν τὸν οὐρανόν. . . Τὸ πρωὶ καταγάλαξα, τὸ μεσημέρι ὀλόφωρα, τὸ δειλινὸ μενεξεδένια καὶ τὸ σούρουπο σκοῦρα μαδιὰ, μὲ κάτι σκεῖς γεμάτες μυστήριο. Κ' ἔχουν ἀκόμα τόσο θέλγητρο!

ΞΑΝΘΗ. — Θὰ σκάσει ἡ Λουκία, ποῦ δὲν εἶτανε καὶ αὐτὴ μαζί μας, σὰ θάν τῆς τὸ πούμε· νὰ μὴν τῆς τὸ πούμε, λέω γὼ, καλύτερα. . . (Ξαπλώνεται στὴν πολτρόνα). Κάνει, φαίνεται, ζωγραφικὴ στὴν κόρη τοῦ ἀνακριτῆ, σὲ κείνο τὸ κρουόμπλαστο, γιατί ἀπὸ κείνο τὸ δρόμο ἐρχότανε. Ξαίρεις, μοῦλεγε προχτές ἡ Μαρκία, πὼς τῆς ἔλεγε πὼς δὲν τῆς ἀρέσει καθόλου αὐτό, ποῦ θγαίνουμε μονάχες μας ἔξω, χωρὶς τίς μαμάδες μας. (Ἐπειτα ἀπὸ μικρὴ πάψη, ἀλλάζοντας ἔφος). Δὲν ἔχεις ἰδέα, Μέλλα μου, πόσο φαντάζει, πόσο μεγαλώνει στὰ μάτια σου, ὅτι δὲ σάφινουν γνά-

γίξεις, να πλησιάσεις, να δεις, να γνωρίσεις τελος πάντων....

ΜΕΛΛΑ. — Και τή λυπάμαι, τή λυπάμαι πολύ τήν καμμένη τήν αδελφούλα μου, που δεν μπορεί ούτε το μικρότερο, και το πώ άδωο καριότσιο της να ζήσει! Και να δεις, που όσο τήν μωδιίζουν, τόσο περισσότερο το λαχταράει, το ποθεί...

ΞΑΝΘΗ (σηκώνεται άπότομα άπό τή θέση της και λέει με κάποιο φόβο, ενώ περπατάει άργά). — Μά, θέβαια, δεν το ξαίρεις; και να δεις τί θακολουθήσει! Ή Λουκία έχει πείσμα, και φοβάμαι πως ό,τι δεν τήν άφίνουν νάν το κάνει φανερά, θα...

ΜΕΛΛΑ (με θυμό). — Νά γιατί κάνουν τρέλες τις περισσότερες φορές τα κορίτσια και να σου πω, καλά κάνουν... Νά, τί τραβάει ή Λουκία, που θέλει ναποφύγει το κρυφό και να γνωρίσει έναν άνθρωπο που τής γουστάρει, μέσα στο σπίτι της και δίπλα στη μαμά της κοντεύουν να τήν τρελλάνουν... Το μεγάλο κακό είναι, που δεν μπορούν οι μητέρες να ψυχολογήσουν τα παιδιά που οι ίδιες φέρανε όταν κόσμο. Μοναχά με το να τα περιποιούνται, νομίζουν πως δείχνουν τήν αγάπη τους... Νά μήν κρώσουν, μήν τύχει και δε φάνε μία φορά, μήν τύχει και κλάψουνε λιγάκι κι άπό τήν άλλη μεριά τους είναι ύλότελα άδιάφορο άν στενοχωριούνται, άν καταστρέφονται, άν γίνονται δυστυχισμένα!

ΞΑΝΘΗ (θλιβερά). — Και δεν ξαίρεις πόσο τής κοστίζει αυτό, που τής άποδείχνουν τήν πιό άδωα κι άδολη σκέψη της ένοχη, κακιά! Δεν μπορεί τίποτα να κάνει, δεν μπορεί να ήσυχάσει το πείσμα κ' ή άγανάκτηση της πνίγουν τήν καρδιά... Και θέλει, θέλει με κάθε τρόπο να κάνει κείνο που ποθεί και να τόν γνωρίσει, δίχως να σκέπτεται καθόλου τα εμπόδια και τους τόσους κινδύνους που τήν περικακλώνουν, δίχως να σκέπτεται πως άν μάθει τίποτα ο πατέρας είναι ικανός να μήν τήν ξαναφίσει να δει τόν ήλιο. (Στοχαστικά). Μά τα δεμένα χέρια, που νιώθουν τόν πόνο το φριχτό και το σκοινί που χώνεται άγρια στις σάρκες τους, όταν πολεμάνε να λευτερωθούν....

Μέλλα (ξερφυλλίζοντας, άπό τή θέση της, τα βιβλία του μεσιανού γραφείου). — Ός τόσο, έμεις κάτι πρέπει να κάνουμε. (Άπό τα βιβλία που ξερφυλλίζει, πέφτει ένα φύλλο χαρτιού, το σηκώνει και διαβάζει δυνατά κι άργά, ενώ ή Ξανθή σκύβει και κείνη σ' αυτό με περιέργεια).

"Ω, τής καρδιάς μου άφανο μαρτύριο που δεν μπορεί κανένας νάν το δει!
σαν τής νυχτιάς τ' όλόμαυρο μυστήριο,
σφιχταγκαλιάζει πάντα τή σιγή....

Και να δεις, έχει τή σημερινή ήμερομηνία...

ΞΑΝΘΗ. — Ά! τής Λουκίας είναι;...

ΜΕΛΛΑ (κλείνοντας το βιβλίο). — Μά ναί, και ξαίρεις τί μούλεγε προχτές; ότι τήν εμπνευση άπό τα τελευταία τραγούδια της, που διαβάσαμε προχτές στο σαλονάκι τής Μαρίκας, τής τήν έδωσε αυτός. Και μούλεγε ακόμα πως τής συμβαίνει ένα πολύ παράξενο πράμα' ενώ στα τραγούδια της δε λέει τίποτα γι' αυτόν, τίποτα για τα μάτια του ή για το θέλητρό

του το εύγενικό, που σα γλυκόφωνη άχτίδα τήν παρακολουθάει παντού, και στόν πόνο της, και στη χαρά της, και στόν ύπνο της ακόμα, όμως όταν τα διαβάσει, τα βλέπει γεμάτα άπ' αυτόν, γεμάτα άπό τήν όμορφιά του!

ΞΑΝΘΗ (κάνοντας δυό τρία βήματα). — Άί, μά τότε πρέπει νάν το πάρει άπάνω του αυτός ο κύριος! μου τ'έλεγε και μένανε αυτό κάποιο βράδι. Τα τραγούδια, λέει, που έχει γράψει άπ' τήν ήμέρα που τόν πρωτόειδε, θάπρεπε όλα νάν τα χαρίσει ο αυτόν, γιατί αυτός τής έδωσε, χωρίς νάν το νιώσει, έκείνη τή γλυκειά και κρύφια δύναμη για νάν τα γράψει.

ΜΕΛΛΑ (κοιτάζοντας τήν ώρα στο ρολογάκι της, με φόβο). — Ά! ή ώρα είναι περασμένες όχτώ, τί κάθουμαι;... (Σηκώνεται και βάζει γρήγορα το καπέλλο της, ενώ προχωρεί στην πόρτα του δάδου). Λοιπόν άδριο, Ξανθή, σάς περιμένο και τις δυό, χωρίς άλλο. (Σταματώντας, με χαρά). Ά, ακούω κουβέντες' έρχονται θαρρώ να που θα μπορέσω να τις καλονυχτίσω κιόλας. (Άνοίγει ή πόρτα του δάδου και μπαίνει ή Άννα και πίσω της ή Λουκία, γυρίζοντας άπό τόν περίπατο.)

ΛΟΥΚΙΑ (άγκαλιάζοντας τή Μέλλα και τήν Ξανθή μαζί). — Δεν πιστεύω να θυμώσατε που ούς άφησα και πήγα με τήν Άννα ως στην άκροποταμιά... Έίτανε έξοχα σήμερα κει' μάθαγε το μάτι, μάθαγε όλόγλυκα κ' ή καρδιά. Και δεν είτανε κει ούτε ψυχή ύλότελα έρημη ή άκροποταμιά σήμερα. έμεις και τ' όλοκάθαρο ποτάμι. (Τις άφίνει να σιγομιλούνε) με τήν Άννα σμά στο μεσιανό γραφείο, κ' έρχεται πολύ μπροστά στη σκηνή. Ένώ τα μάτια της ξεχύνουν όλόγλυκο φως, λέει θλιβερά). Το ποτάμι γοργοτρέχοντας σιγοψιθύριζε, μά δεν έλεγε τίποτα άσχημο, τίποτα κακό. Τα φύλλα τρεμουλιαστά σιγαστέναζαν με λίγωμα, και θαρρούσες πως σιγομιλούσαν μυστικά... (Με έκσταση). Και μιλούσαν για κάτι πολύ παράξενο, για κάτι πανώριο! Τ' άκουσα τή στιγμή που περνούσα κάτω άπό μιάν άσημόφυλην ίπιά' μιλούσαν για Τέχνη, για Όμορφιά, για Άλήθεια! (Στέκεται λίγο, και κατόπι με πόνο). Κ' ύστερ' άπό λίγο το φεγγάρι όλόκαμπρο μά θλιμμένο και δίχως κανένα χαμόγελο άρχισε ν' άπλώνει σ' όλα γύρω τή δουθή του μελαγχολία' πως έμοιαζε άπόψε το φεγγάρι με τήν αγάπη εκείνη τήν ιερή, με τήν άδολη κι άληθινήν αγάπη, που μονάχα το Τέλειο και το Όραίο άγκαλιάζει....

ΞΑΝΘΗ (Τρέχοντας στη Λουκία που στέκεται με τα μάτια στο κενό, άπορροφημένη). — Λουκία, πήμε ως έξω τή Μέλλα που φεύγει' έχουμε να σου πούμε και κάτι, έλα... (Βλέποντάς της στην ίδια στάση, πειραχτικά). Ή μήπως βρισκεσαι στο ύψος καμιάς ποιητικής σου εμπνευσης;... (Τήν παίρνει τυφωρά και διαστικά άπό το χέρι και φεύγουν άργά έλες μαζί άπό τήν πόρτα του δάδου). Ή σκηνή μένει για λίγο άδεια, κ' έπειτα μπαίνει ή κ. Λουκίδη έλο τήν ίδια πόρτα, με τήν Άννα, μιλώντας δυνατά).

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΛΟΙ ΕΝΩΜΕΝΟΙ

Φίλε Νουμά,

Τὸ ζήτημά μας, τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικό, τὸ ἐθνικό τὸ ζήτημα, κιντυνεύει.

Ἡ νέα Κυβέρνηση μᾶς ξανακαθίζει στὰ σκολειὰ μας τῆ γῆρά τὴν καθαρέβουσα, πρὸ ἢ πρόδοσ κ' ἢ ἀλήθεια τὴν εἶχανε τσακίσει.

Τὸ ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας γεμίζει ἀπὸ ἀνθρώπους τῆς περασμένης γενιάς. Σπυνοῦνε βρυκόλακες. Τὰ κόκκαλά τους ἀρχίζουν νὰ τρίζουν.

Ὁ ἀγώνας μας, τὸ λοιπὸ, ξαναρχίζει. Ἄς ἀνασκομιποδοῦμε. Γιὰ τὰ παλληκάρια εἶναι τὰ παλέματα. Στ' ἀλώνια λεβεντοπλάθονται οἱ κορμωστασιές καὶ δυναμώνουνε τὰ μπράτσα. Μὰ δὲ φτάνει μας, μόνο ἢ παλληκαριά. Χρειάζεται κ' ἡ ἔνωσις. Ἡ ἔνωσις. Πρασέχτε. Ἀφτῆ τῆ στιγμῇ πρέπει ὅλοι νὰ εἴμαστε ἐνωμένοι, κάτου ἀπὸ τὴν ἴδια σημαία. Ψυχαριστὲς καὶ μαλλαροί, μισοδημοτικιστὲς καὶ ἐκπαιδευτικοί, πρέπει νὰ γίνουμε ἓνα. Νὰ παλαίψει τὸ κορμὶ μας τὸ σιδερένιο ἐνάντια στοὺς βρυκόλακωσιμένους. Νὰ χτυποῦνε ἀπάνου μας καὶ νὰ τρίζουνε μόνο τὰ κόκκαλά τους. Νὰ μᾶς βαράνε γροθιές καὶ νὰ λυώνουνε τὰ χέρια τους.

Τὸ ζήτημα τῆς κερδισμένο. Μιὰ κλωτσιά—κουράγιο, θρὲ παιδιά, — ἀκόμα στὸ ψοφίμι, καὶ παῖε καλιά του. Τὸ καθαρὸ ποτάμι τῆς ἀλήθειας μας, θὰν τὸ σύρει στὰ βάθη τῆς θάλασσας.

ΝΙΚΟΣ ΣΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
δάσκαλος

Σ Η Μ Ε Ρ Α

Καὶ νὰ, πάλι ξημέρωσε μιὰ μέρα σὰν τίς ἄλλες
Ὅπ' ἔχει πόρους πότερους καὶ λύπες πὸ μεγάλες.

Σὶν σήμερα σὲ γνώρισα τρελλὴ ψυχὴ, θυμάσαι ; —
Πέρου κοντὰ μου ! Σήμερα τόσο μακριὰ μου νάσαι !

Δροσοῦλες ἀπ' τὰ δέντρα μας σταζοβολοῦν κ' ἀνάμια
Ἐμένα ἀπὸ τὰ μάτια μου σταζοβολεῖ τὸ κλάμα,

Σήμερα πόσο θέλησα νὰ σέχω ἐδῶ κοντὰ μου....
Ὅπου κ' ἂν εἶσαι γύρῃς νὰ σβύσεις τὴν ἐρμιά μου...

Χίος.

ΦΟΥΛΜΕΝ

ΑΠΟ ΤΟ 1921 ΣΤΟ «ΝΟΥΜΑ» ★★ ★★
ΤΑ «ΔΥΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ»

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΑΣ ΓΛΩΣΣΑ

ὀδηγημένη ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη, ἀπὸ τὴν τέχνη, ἀπὸ
τὴν ποίηση, ἀπὸ τὴ φλογερὴ καρδιά τοῦ

ΨΥΧΑΡΗ

ἀνεβαίνει σὲ ὕψη ἀφάνταστα, μὲ τὸ καινούριο του
μεγάλο μυθιστόρημα, τὰ

«ΔΥΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ»

Ὁ ΨΥΧΑΡΗΣ, μὲ ὅλο τὸν ὄγκο τοῦ ἔργου του, μὲ
ὅλα του τ' ἀνδρισμένα γερόματα, μὲ ὅλη του τὴ σοφία,
μὲ ὅλη του τὴν πρωτότυπη φινέτσα καὶ χάρη, μᾶς χα-
ρίζει ἓνα καινούριο «Ἄσμα Ἀσμάτων», πὸν θὰ δο-
ξάσει τὴ νέα μας λογοτεχνία.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Γ. Χ. Χασ. Γράφε μας παρακαλοῦμε λίγο μεγαλύτερα γράμματα, ὁ «Γέσο Βιτούλης», εἶναι τρία κομμάτια, ἀσυνάρτητα μεταξύ τους. Ὁ θάνατός του. Ἡ ἐπιστροφή του στὸ Χριστιανισμό. Τὸ ἐπεισόδιο τοῦ σχολείου. Τίποτα δὲν περνάει ἀπὸ μέσα πὸν νὰ τὰ δένει τόνα μὲ τῆλο. Ἐπειτα ἓνα τόσο σπουδαῖο γεγονός, σὰν τὸ δεύτερο, δὲ δικαιολογείται καθόλου. Μᾶς λὲς πὸς ὅταν εἶδε καημένα τὰ τρία παιδιά του, πῆγε στὴν καμαρὴ του, κ' ἄρχισε νὰ κάνει μετάνοιες. Πῶς ; τί μεταβολὴ ; τί ἐπανάστασις γίνηκε μέσα του ; Ἡ «Κόρη» εἶναι μιὰ ποιητικὴ πρόζα δίχως νῆο σὲ ἰδέα ἢ σὲ ἔκφραση. Ἡ «Ἱστορία» κ' αὐτὴ δὲ μᾶς ἀρῆσει πολὺ εἶναι κάτι πράγματα, πὸν δὲν τὰ βρίσκουμε πολὺ πιτυχημένα. λ.χ. «... μιὰ νυχτερίδα πὸν ξεπρόβαλε μεθυσμένη (!) γεμάτη ψυχικὴ δύναμη(!) ἀπὸ κάποια παλιὰ συντριμια.» κ. τ. λ. Οἱ στίχοι εἶναι ἀρκετὰ καλογερασμένοι, μὰ θὰ θέλαμε καθαρότερα καὶ ζωντανότερα νοήματα :

Στὰ μυρωμένα σύννεφα καὶ στᾶνθινα ἀκρογᾶλια

Μὲ κελὴν θάναθω,

Λέγοντας τὸ τραγοῦδι τῆς ὅπου μὲ περηφάνια

Μαζὶ τῆς τραγοῦδῶ

Κι' ἀπὲ σὰν τὰ σουρωτάματα στῆς θάλασσας τὴ φλοῦδα

Μαζὶ μου κατεβεῖ.

ἀπ' τῶν κυμάτων τὸ γερόμ κάποιον γλυκὸ τραγοῦδι

Μὲ τὸ δικὸ τῆς τὸ βαρὸν σιχτὰ θάνατωθεῖ.

κ. Δ. Δαν. Θὰ γράφουμε. — κ. Ἀδ. Ἀστρ. Δὲ μᾶς ἀρέσουν πολὺ. Στείλε μας τίποτ' ἄλλα. — κ. Π. Π. Δὲν ἀφίνεις τὴν πολιτικὴ καλύτερα ; ἢ τοῦλάχιστο δὲν τῆνε γράφεις πεζά ; — κ. Β. Φ. Πολλὴ φιλοσοφία καὶ κοσμογραφία. Ἐπειτα πολὺ γλῆγορα, σὲ πέντε ἔξη ἀράδες, νυχτῶνει καὶ πάλι ξημερώνει. — κ. Ψ. Καὶ τοῦ λόγου σου μέσα σὲ ἓ στροφὲς κάνεις νὰ νυχτῶνει καὶ νὰ ξημερώνει. Γιατί δὲν παύεις μιὰ στιγμῇ καὶ νὰ μᾶς δώσεις τὴν ψυχικὴ τῆς δι-
ἀθεση ; Καὶ νὰποφύγεις τίς χασμαδιές, σὰν καὶ τούτῃ : τὸ οὐρανοῦ τᾶστέρια. — κ. Β. Δ. Φαν. Δὲν πολυκαταλαβαίνουμε :

Στῆ μαλθακὴν ὅπου κοιμάται χώρα

Στὼ νῶν τίς ζεστασιές φιλιὰ νάλλάζουν (;)

κ. Ταν. Δίγ. Ἡ ἰδέα κοινὴ, ἢ μεταχειρῖση ὄχι νέα. Ἡ «Κατακόμβη», ὅπως λὲς πὸς γίνηκε ἡ καμαρὰ σου, σὰν ἔφυγεν ἡ καλὴ σου, ὑπερρομαντικώτατη. — κ. Π. Βιολ. Καλύτερα ὅμως ὄχι ἀκόμα γιὰ δημοσίευσιν. — κ. Γ. Α. Καρδ. Κάτι : «πλήθους πουλιῶν κελάδισμα τρελότατον τὸ βράδν», «βροσικῆς παράπονο φλογέρας», «ἀναβρυτήρια» ἀσκημίζονε τὴ φράση σου. Οἱ ἰδέες σου κοινές. Φοβοῦμαστε πὸς οἱ ῥίμες σὲ παρασέρνον. — κ. Κ. Μελ. Εἰχαριστοῦμε γιὰ τὸ γράμμα σου. Τὸ «Φραγκουσκιά καὶ Κυραγίσι» δὲν ἔχει τίποτα φρέσκο. Ὁ συμβολισμὸς του πολὺ, μὲ τὸ συμπάθειο, ἀπλοϊκός. — κ. Φούλμεν. Στείλε μας κ' ἄλλα καὶ τᾶληθινὸ σου τῆνομα νὰ σοῦ γράψουμε. — κ. Ἀγρ. Τὰ στείλαμε συστημένα στὴ διεύθυνση πὸν μᾶς ἔγραψες. Ζήτησέ τα.

ΝΕΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΛΑ (Ἔκδοσις «Τύπος» 1919 Δρ. 3—

ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΟΜΟΣ Α' (Ζωντανοὶ καὶ πεθαμένοι

—Οἱ Ἄλυσίδες—Στὴν δέξοπορτα). Ἔκδο-

σις Ἐταιρίας «Τύπος» 1920. » 6—

ΠΑΡ. | ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ (Ρομάντζο) 1920 » 3—

Βρίσκονται στὸ «ΑΘΗΝΑ ΓΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ»

— Ὅδος Σοφοκλέους 3. —

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

διὰ τοὺς κ. κ. Ὀδοντοῖατροὺς

Ὁ Οἶκος «LABARBERA» I. KANARH & Σία ὀδὸς Σταδίου 3 γνωστοποιεῖ ὅτι ὁ ἐν Λονδίῳ οἶκος

CLADIUS ASH & CIE

ἀνέθεσεν αὐτῷ διὰ Συμβολαίου τὴν ἀποκλειστικὴν πώλησιν καὶ ἀντιπροσωπείαν τῶν εἰδῶν του διὰ τὴν Παλαιὰν, Νέαν Ἑλλάδα καὶ Σμύρνην.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

Ίδρυτής και Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Εκδότης και Διαχειριστής: ΧΡ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

Ταχτικοί συντάχτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:

Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΝ & ΣΙΑν Σοφοκλέους 3, ΚΟΘΗΡΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Για την Ελλάδα	δρ. 20	το χρόνο.
	» 10	το εξάμηνο.
	» 5	το τρίμηνο.
Για την Αγγλία και Αίγυπτο	£ 1	το χρόνο
	£ 0,10	το εξάμηνο
Για την Αμερική	\$ 5	το χρόνο
	\$ 3	το εξάμηνο

Και για τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΤΑ ΔΕ λέγει ο συνεργάτης μας «ΑΙΣΩΠΟΣ»:

Οι δούλοι, ανεβαίνανε, αλαλάζοντας, τὸν ἀνήφορο τοῦ Γολγοθᾶ τους, πού γιὰ Παράδεισο τὸν παίρνανε. Κ' ἔκεινος μόνος, ὀλομόναχος, μὲ τὸ γιακὰ τοῦ πανωφοριοῦ του ἀνεβασμένονε τόσο, πού νὰ κρῦβει ἐὸ πηγούνι του, μὲ τὸ καπέλλο του κατεβασμένο τόσο, πού νὰ κρῦβει τὰ μάτια του, μόνος, ὀλομόναχος, μ' ἔνα τοιγάρου μισαναμμένο στὰ χεῖλη, κατέβαινε μὲ ἥσυχο βῆμα, σιωπηλός, περιγελαστικός...

Καὶ κείνοι πού τονὲ βλέπανε, οἱ δούλοι, ἀνεβαίνοντες μ' ἀλαλαγμούς, νὰ κατεβαίνει, μόνος αὐτός, ἐνώπιον σὲ τόσο ἀσκέρι, περιγελαστικός καὶ περιφρονητικός, στὴν ἀρχὴ ξαφνιαζόντουσαν, μὰ τὸ ξάφνιασμά τους σιγὰ σιγὰ ἀλλάζε μορφή, γινότανε φοβέρα, γινότανε κατάρρα, γινότανε λίκων ἀγρίεμα. Μὰ δὲ στάθηκε ὡς αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ἔγινε καὶ βρισιά: «Παλιόσκυλο, λεπτριασμένε!... Φύγε ἀπὸ τὴ γιορτὴ μας καὶ μᾶς τὴ χαλᾶς, μᾶς τὴ λερώνεις... Οὐστ... οὐστ! ἀπὸ δῶ, παλιόσκυλο!...»

Κι ὁ Ἔνας, δὲν ταράχτηκε, δὲ θύμωσε. Λυπήθηκε μοναχά, πού οἱ ἀνωμαλοὶ οἱ χαροκόποι, μὴ μέρου, ἀργὰ ἢ γλήγορα, θὰν τὸ βλέπανε πὼς γλεντοκοποῦσαν γύρω ἀπὸ τὴν πεθαμένη τους λευτεριά.

ΥΙΟΘΕΤΩΝΤΑΣ ὁ «Νουμάς» τᾶρθερα τοῦ ταχτικοῦ συντάχτη του Κώστα Παρορίτη, δὲν βλέπει μ' αὐτὸ τίς στήλες του σὲ κείνους πούχουνε ἀνιδετή γνώμη. Τὸ ἐναντίο, τίς ἀφίνει ὀρθάνοιχτες καὶ καλεῖ ὄσους ἔχουν κάτι νὰ πούνε στὸ μεγάλο, τὸ οὐ-

σιαστικὸ ἐθνικὸ αὐτὸ ζήτημα, νὰν τὸ πούνε λεύτερα, ὄσο ἀντίθετο κι ἂν εἶναι μὲ τὴν ἀποψη πού ὑποστηρίζει ὁ Παρορίτης. Κουτσὴ, στραβή, ἢ Μεταρροθμισι, εἶταν ὁποσοδήποτε μεταρροθμισι καὶ σήμερα πού τὰ ναρκωμένα βατράχια τῆς καθαρεύουσας ξαναρχινήσανε νὰ σαλεύουνε στὰ θαλτονέρια τους καὶ νὰ κολάζουν, καὶ θαλθήκανε, ἢ τόνειρεύουνται μοναχὰ γιὰ τὴν ὄρα, νὰ γκορεμίσουν ὅ,τι νεωτεριστικὸ μπῆκε στὴν Ἐκπαίδευσή μας, μὴ συζήτησι πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα δὲν εἶναι περιττή. Τὸ ἐναντίο, ἐπιβάλλεται.

Ο ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΤΡΑΧΟΙ

Σ' ἐνὸς Τυράννου παντρεῖα
Χαρὰ τὴν εἶχεν ὁ λαός,
Κι ἀπὸ τὸ πίνε - πίνε
Κυλιόταν σὰ βαρέλα...
Μόνον ὁ Γέρο - Αἰσωπος
Σκεφτότανε πὼς εἶναι
Ἠλίθιοι, νὰ δείχνουν τόση τρέλα:

Ἄλλοτ' ὁ Ἥλιος θέλησε
Νὰ παντρευτῆί — τὸς εἶπε. —
Σὰν τῶμαθαν, στὰ ἔλη, οἱ βατράχοι,
Σταμάτησαν τὸ γλέντι,
Κι ὄλοι μαζί τοῦ φώναξαν:
τΧρυσασετέ, Ἀφέντη,
Ἐμεῖς, τί θάπογγίνουμε
Πατέρας ἄμα γένεις;
Μονάχος εἶσαι καὶ μᾶς ψένεις.
Παιδιά ἂν κάνεις,
Τὴ λίμνη θὰ ξεράνεις
Μ' ὄλα τὰ ζωντανά...
Ἔχετε γειὰ θρυσούλες,
Ἔχετε γειὰ βουνά,
Τὸν τόπο ξεραῖλα περιμένει...

Νὰ σᾶς πῶ: Γιὰ ἔνα ζῶο τόσο δά,
Τέτοια σκέψη νᾶχει,
Θὰ πεί πὼς ἔχουνε μυαλά
Ἄκόμα κ' οἱ βατράχοι...

(Μετάφρ. Ε. Α.)

LA FONTAINE

ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ

Ἄλλ' στῆς Τέχνης τὰ ὑψηλά καὶ τὰ τρισοδοξασμένα,
βουθά εἶναι τώρα ἐρείλια ἐδῶ κ' ἐκεῖ πεσμένα.
Κι ἀνάμεσα, καθὼς περνᾶ, τὸ ὠραῖο πρόσωπό της,
σκεπαῖζει ἡ Τέχνη, λέγοντας: Τὰ πάντα ματαιότης...

ΑΔΡΟΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΔΗΣ

Ἄλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ, ὑποχρεωμένος
νὰ ζῆσι στὸν Τόποτου, γένει καλῆτερος ἀπὸ
τοὺς συντοπίτεςτου. Ἡ ἀδιακρισίατου εἰς τὸ
νὰ γίνῃ καλῆτερος, καταντᾶ προσβλητικὴ, καὶ
ἐρεθίζει τοὺς ἄλλους ἐναντίοντου.

(Ἀπὸ τοὺς «ΠΟΛΙΤΙΚΟΙΣ» πού
κινλοφροθμισι αὐτῆς.)

Α. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

ΕΝΑ ΟΝΕΙΡΟ ΠΟΥ ΣΒΗΝΕΙ

Α.

Η Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση γεννήθηκε άτυφικη σε μίαν άναπνευστη στιγμή, και γι' αυτό είτανε καταδικασμένη σε μαρasmus και σε γρήγορο θάνατο. Να, πώς ξηγούμε εμείς την άποτυχία της, μέσα στο λίγο χώρο που μ'άς χαρίζει ο «Νουμάς» :

1). Δέ γεννήθηκε άκομα στην Ελλάδα ο Λούθηρος της Εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, που με τον ογκο του τον επιστημονικό ή με την αιγλή του τη λογοτεχνική θά επιβληθεί στο Έθνος.

2). Η Κοινωνία μας είναι άκόμα άπαράσκευη γιά να νιώσει την άνάγκη της μεταρρύθμισης. Ο Δημοτικισμός είναι σήμερα χτήμα μιας μικρής φωτισμένης μειοψηφίας, που δέν έχει ούτε την υλική δύναμη να επιβληθεί, όπως έγινε στη Ρωσία. Όλη ή έπιστημονική επιχειρηματολογία που θεμελιώνεται ο Δημοτικισμός, εξακολουθεί να είναι άγνωστη και στους περισσότερο και από τούς λεγόμενους δημοτικιστές. Καμία κοινωνική τάξη δέν υιοθέτησε ομαδικά το ζήτημά μας. Σκόρπια άτομα από διάφορες τάξεις δέν μπορούν να επιβληθούν. Άκόμα και οι υλικοί όροι, που μπορούσαν να κάνουν το Δημοτικισμό άνάγκη υλική, τώρα μόλις αρχίζουν να δημιουργούνται.

3). Ο ίδιος ο Δημοτικισμός δέν είναι άκόμα σήμερα έτοιμος να αντικαταστήσει την καθαρεύουσα. Μ'ας λείπουν τα στελέχη, τα επιστημονικά και λογοτεχνικά έπιτελεία. Μά άκόμα, που είναι και το σπουδαιότερο, δέν άποκρυσταλλώθηκε ή ιδέα του Δημοτικισμού σ' έναν ώρισμένον γλωσσικό και ιδεολογικό τύπο. Δημοτικισμός είναι μια γενική έκφραση, όπως ού λέξ Σοσιαλισμός. Μά όπως υπάρχουν διάφορα είδη σοσιαλισμού, έτσι υπάρχουν και διάφορα είδη Δημοτικισμού. Ποιό είδος Δημοτικισμού πρόκειται να επιβάλλουμε ; Μορφώθηκε μια γενική συνείδηση στο ζήτημα αυτό ; Εγώ σήμερα βλέπω να θορυβεί μόνο ο Δημοτικισμός του Εκπαιδευτικού Όμιλου. Μά αυτός ο Δημοτικισμός είναι άταίριαστος με το πνεύμα του άληθινού Δημοτικισμού. Και είναι όχι μόνο θορυβοποιός και δοκησιόσφος αυτός ο δημοτικισμός, μά και αυθαίρετος, γιατί δέ μ'ας άποδειχνει από πού θγαίνει, και στα σφύροντα ποιός τάξης ανταποκρίνεται. Να επιβάλλουμε τη Δημοτική ; Πολύ καλά. Ποιά Δημοτική ; του Ψυχάρη, του Πάλλη, ή του κυρίου Τριανταφυλλίδη ; Και είναι σήμερα ή Δημοτική έτοιμη να μ'ας δώσει το απαιτούμενο επιστημονικό υλικό ; Μπορούμε να γράψουμε σήμερα μια Γεωμετρία, μια Χημεία, μια Ζωολογία, μια Βοτανική στη Δημοτική ; Βλέπετε κ' ή εκπαιδευτική μεταρρύθμιση αυτό το σκόπελο τονε σκαβατζάρισε, άποφεύγοντας να γράψει βιβλία άλλα, έξόν από απλά αναγνωστικά. Το σκολειό δέν μπορεί να δημιουργήσει γλώσσα. Την παίρνει έτοιμη από τη ζωή κι από τη λογοτεχνία.

4). Η μεταρρύθμιση δέ θεμελιώθηκε άπάνω σε μίαν ώρισμένη σταθερή κοινωνική ιδεολογία. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση ανταποκρίνεται τέλεια στην ψυχική και ιδεολογική συγκρότηση των ιδρυτών της. Οι εργάτες αυτής της μεταρρύθμισης είναι ένα περιεργό είδος ανθρώπων. Πραχτικά και ιδεολόγοι. Υ-

περεθνικιστές και ανθρωπιστές. Άστοί, μά και λιγάκι σοσιαλιστές. Εργάζονται με τον κ. Βενιζέλο στην υπερεθνικιστική πολιτική του, που στηρίζεται πάνω στα ιδανικά της πατρίδας και της θρησκείας, μά τα λίγα σοσιαλιστικά κύτταρα που βρίσκονται στο αίμα τους, τους κάνουν να αντιμετωπίζουν χαλαρά τα δυό αυτά ιδανικά, που είναι ώστόσο ή άκλόνητη βάση της αστικής πατρίδας, κ' έτσι αφήνουν μια πλευρά άνοιχτή στον κ. Χατζιδάκη γιά να τους πολεμάει εύκολα σαν έχτρους της πατρίδας και της θρησκείας. Είναι ανθρωπιστές και αγαπούν να σοσιαλλίζουν, μά θαμιάζουν συνάμα και το Βουλγαροφάγο Ίδα και τα υπερπατριωτικά βιβλία της κυρίας Δέλιτα.

5). Από τη Μεταρρύθμιση έλειψε ή πίστη κ' ή επαναστατική όρμη. Οι μεταρρυθμιστές ώρκοζόντανε πώς ποτέ δέ διανοηθήκανε να «υπονομεύσουν» την καθαρεύουσα, και έλπίζανε πώς θά τα καταφέρουν να μην πάρει κανείς μυρουδιά.

6). Η Μεταρρύθμιση συνεργάστηκε με στοιχεία ύποπτα, Καιροσκοπικά, όπορτουριστικά και όχι υλικήθινά δημοτικιστικά, ριζοσπαστικά.

7). Η Μεταρρύθμιση παρουσίασε άναντρεία και άνευλικρίνεια. Φαντασθείτε πώς δέν τόλμησε να μ'ας παρουσιάσει ένα σχολικό βιβλίο, που να καθαρεύει τη δική της, την άληθινή γλωσσική και κοινωνική ιδεολογία. Μ'ας παρουσίασε παράλληλα την καθαρή Δημοτική και την καθαρή Καθαρεύουσα, κι άφησε το παιδί λύτερο να διαλέξει μοναχό του, ού θά βγεί από το σκολειό, τα στοιχεία που θά του χρειαστούν γιά να δημιουργήσει το κορμά. Όλοι γνωρίζουμε, πώς ή εκπαιδευτική μεταρρύθμιση άσπάζεται τις γλωσσικές θεωρίες του κ. Τριανταφυλλίδη. Γιατί να μη γραφτούν πάνω σ' αυτές τα σχολικά βιβλία γιά να έχουμε σήμερα ένα υπόδειγμα του γλωσσικού τύπου, που όνειρευότανε να επιβάλει ή μεταρρύθμιση ;

8). Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση δέν εδύχησε να παρουσιάσει διδαχτικά βιβλία με άπόλυτη θετική αξία. Η άσημαντολογία που τα χαρακτηρίζει, τα κάνει άκατάλληλα να χρησιμοποιούνε γιά όπλα στον έγώνα μας και πρότυπα της δημοτικιστικής ιδεολογίας. Γιατί δέν είναι προϊόντα μ'ας λύτερης δημιουργικής όρμης, παρά παραγγελμένα κατασκευάσματα του ψαλιδιού και του διαβήτη, από χέρια κουρασμένα ή μολυσμένα στο δημοσιογραφικό δούρακο.

9). Η Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση βγήκε από έναν περιορισμένο άριστοκρατικό κύκλο που δέν έδειξε καμία συμπάθεια στις μεγάλες λαϊκές μάζες. Οι κύριοι του Εκπαιδευτικού όμιλου είναι βέβαια σοφοί και κατά πάντα αξιότιμοι, μά έχουνε το κακό πώς ο πολός λαός άγνοεί τις εθγενικές προσπάθειες που καταβάλλουνε γιά τη σωτηρία του στο έρημικό άστυλο της όδοϋ Λέκα. Δέν μπορεί να εμπνεεί κανείς εμπιστοσύνη στο λαό, ζητώντας από το ένα μέρος να καθιερώσει τη γλώσσα του και από το άλλο κακίζοντας το Βενιζέλο γιατί δέν τουφεκίζει τους ένοχλητικούς εργάτες που κάνουνε άπεργίες.

10). Η άξιόθρηνητή σύχυση που άφήσανε να δημιουργηθεί, πώς Δημοτικισμός και Βενιζελισμός σημαίνει το ίδιο κορμά.

Και τώρα, εμείς οι δημοτικιστές, μπορούμε να ποΰμε σ' αυτούς που ύψώσανε τη σημαία της μεταρρύθ-

μισης, παραβλέποντας θεμελιώδικους ιστορικούς και ψυχολογικούς νόμους, πώς ή εδύνη τους στέκεται μεγάλη απέναντι στην ιστορία. Γιατί πήρανε ένα λαμπρό όνειρο αιώνων και το άλλαξαν σε μια ταπεινή, κακορροϊζική πραγματικότητα. Γιατί δημιουργήσανε πάλι ένα προηγούμενο, που θα μ'ας δυσκολεύει τ'ν άγώνα. Γιατί στο μέλλο θακούει ο κόσμος δημοτικισμό και θα πιστεύει πώς δημοτικισμός είναι αυτή ή

μικρολογία που γνώρισε τρία χρόνια μέσα στα σχολεία. Γιατί θα πιστεύει πώς δημοτικισμός είναι τα «Ψηλά Βουνά». Και μα τό Θεό, δέν αξίζει βέβαια τόν κόπο να επαναστατήσει ένας λαός για να ποχτήσει τα «Ψηλά Βουνά» του κ. Ζαχαρία.

«Ας δοῦμε τώρα τί δρόμο πρέπει να ακολουθήσουμε.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Γλαύκου Αλιθέρη: «Κρινάκια του Γαλαίου», Αλεξάνδρεια.

— Βιβλιάρικι με τετράστιχα τραγουδάκια, που έχουνε κάπου κάπου ποιήσι αληθινή, μα δέν έχουνε πάντα στίχο, τεχνικά και αξία δουλεμένο. Ο Γλαύκος Αλιθέρης, αν και Αλεξανδρινός, όμως είναι αντι-καβαφικός ποιητής, και κάμποσο έγωιστής.

Θνητή κ' Έσθ' οὐκ ἄν πλάσθητες, θά σέ δεχτεί ένα μνήμα
Σάν όλα, σάν και πάντα, στην κρύα του ἀγκαλιά....
Ὡ, κ' αν ἄς ἦταν βολετό μέσ' τῶν Καιρῶν τὸ κύμα
Νά γλυτωνάν Σε οἱ στίχοι μου ἀπό τή λημονιά.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Η σύγχρονη λυρική ποίηση στη Γερμανία: Οι πατριώτες ποιητές.

Ο Heinrich Lersch θεωρείται στη Γερμανία από πολλούς ως ο πιο σημαντικός ποιητής του πολέμου. Ο πατριωτισμός του που του εμπνέει τους στίχους του, δέν είναι ο πατριωτισμός της παλιάς σχολής, που ένθουσιάστηκε από τόν πόλεμο τού 1870—1871, αλλά ή άγνή αγάπη για την πατρίδα του, που την αγαπάει γιατί παθαίνουν και πεθαίνουν τα παιδιά της. Σάν στρατιώτης, όχι σάν κουραμπιές, σά μερικούς άλλους, ζούσε τη ζωή τῶν χαρακωμάτων και της παγκόσμιας φωτιάς. Βρέθηκε και στην κόλαση τού Βερντέν και τού Σόμ. Η συντροφιά του με τὸ Χάρο τον φέρνει πιο κοντά στο Θεό του, τόν οποίο — και σέ τούτο διαφέρει από τόνους άλλους, — δέν πάει να θεωρεί για τὸ Θεό τῆς αγάπης, κι όταν για λίγες μέρες παίρνει άδεια, για να πάει στην αγαπημένη του, τραγουδάει:

«Höchstes Gefühl, ob Tod, ob Leben, es ist
[eins!]

Gott, Tod und Liebe sind in Eins zusammen!
Υπέρτατο αίσθημα, θάνατος ή ζωή, ξ να είναι!
Θεός, θάνατος κι αγάπη ένώνονται στο ίδιο πράμα!
και παρακάτω:

«Gott ist im Tod, im Leben, blüht in Schlacht-
[und Kuss!]

Ο Θεός είναι μέσ στο θάνατο, στη ζωή
φανερώνεται μέσ στη μάχη και μέσ στο φιλί!

Όλοι οἱ στίχοι του (έχουμε μπροστά μας την ποιητική του συλλογή «Deutschland» που δγῆκε στον Eugen Diederichs στην Jena) είναι γεμάτοι από άγνά θρησκευτικά αίσθημα, που τόν κάνουν και τόν κατ' έξοχην χριστιανό ποιητή τού πολέμου, αν

πάρουμε τὸ Χριστιανισμό για θρησκεία τῆς αγάπης για τούς δυστυχισμένους, όπως ήθελε ο ίδιος της. Η αλήθεια είναι πώς ο Lersch έχει την τότε ματαλιτέ του Γερμανικού λαού, πώς δηλαδή οἱ Γερμανοί δέ φταίνε και τόσο για τόν πόλεμο, μα ο ψυχικός του πόνος που αιστάνεται, ζώντας τη φοικωδή ζωή τῶν χαρακωμάτων, τόν κάνει να υποφέρει και για τόν έχτρώ, σάν πλάσμα τού Θεού κι αὐτόνε.

Ο Lersch είναι εργάτης, αλλά όχι και σοσιαλιστής, γιατί αν εἶτανε τέτοιος, θέ δῶραφε στίχους σάν τούς παρακάτω:

«Maschinen rauscher in Heiligen Liedern,
Fabriken sind göttliche Kirchen der Kraft».

Οἱ μηχανές ύψώνουν παντού τα ιερά τραγούδια,
οἱ φάμπρικες είναι οἱ θεῖες ἐκκλησίες τῆς Δύναμης.

Ο ποιητής βρίσκεται ακόμα μακριά από κείνο τὸ ἰδανικό, που θέλει να δουλεύουν οἱ φάμπρικες μονάχα για την εἰρήνη και για την εὐτυχία όλων τῶν ανθρώπων, αντί να υπηρετούν με την κατασκευή τῶν πολεμικῶν μέσων την ὀμή βία και την κεφαλαιοκρατία, αν και κάπου κάπου τού εἰσπονται ἀμφιβολίες για τὸ θεάρεστο τῆς υπεράνθρωπης δουλιᾶς στα ἐργοστάσια και στους ναύσταθμους τῆς πατρίδας του, όταν λέει:

Ὡ Κύριε, αν ὁμως αὐτὸ που κάνουμε δέν είναι τὸ θε-
(λημά σου,
τότε κάνε αὐτὸ τὸ πλοῖο να θυδιαστει στο πρώτο ταξίδι,
και κάνε αὐτούς τούς γενναϊόκαρδους άντρες να πι-
(γούνε στην πρώτη του τρικυμιά.

Άλλος ποιητής τού πολέμου, εργάτης κι αὐτός, μα και σοσιαλιστής, είναι ο Αὐστριακός Alfons Petzold. Αν λέμε σοσιαλιστής, δέ θέλουμε ὁμως να παρεξηγούμαστε. Είναι σοσιαλιστής τού 1914, από κείνους που τούς κατηγοράνε πὺς προδώσανε στην άρχη τού πολέμου την ἰδέα τού σοσιαλισμοῦ, επειδή πήγανε με τὸ μέρος τῆς κυβέρνησης και ψηφίζανε κι αὐτοί, σάν τούς αστούς, τις πολεμικές πιστώσεις. Οἱ στίχοι του είναι απλοί, λαϊκοί, δημοτικοί, να πούμε. Η σοβαρότητα τῆς ματωμένης ἐποχῆς, ή νεκρική ήσυχία στις πολιτείες και στα χωριά, ο πόνος για τη δυστυχία τού προλετάριου και ο μεγάλος του πόθος για την εἰρήνη, όλα αὐτά καθρεφτίζονται με συγκινητικά χρώματα στη Μούσα του. Η πιο ζωντανή του ποιητική συλλογή «Volk, mein Volk» (Λαέ, λαέ μου), που δγῆκε στον Eugen Diederichs — Jena, δείχνει πώς, αν και άρρωστος, ὅστε να μὴν μπορέσει ο ίδιος να πάει στον πόλεμο, ὅσο

ζεί με όλα τα αισθήματά του εκεί ὅξω, ὅπου σφάζουνται ἀναμεταξύ τους τὰ πλάσματα τῆς ἴδιας γῆς· καὶ ποτὲ δὲν τὸν ἀρίνει ἡ ἐλπίδα γιὰ καλύτερους χρόνους· στυγρῶς ὁποῖους θὰ βασιλεύει πάλι ἡ ἀγάπη :

«Licht muss folgen auf die schwerste Nacht, und die Liebe muss denttass beerben».
Φῶς θάκοιλουθῆσει τῇ σκοτεινότητι νύχτα, καὶ ἡ ἀγάπη θὰ γίνῃ τοῦ μίσους ὁ διάδοχος.

Καὶ πόσο μακριὰ εἴμαστε ἀκόμα, ἴσα ἴσα σήμερα, ἀπὸ τὸ ἰδανικὸ αὐτό !

Τῇ δυστυχίᾳ τῶν πολλῶν, καὶ πάλι τὴν ἐλπίδα γιὰ ἓνα καλύτερο αἶθρο, φανερώνουν, οἱ γεμίτοι ἀπὸ ρεαλιστικῆ ἔμπνευσις στίχοι του :

Χιλιάδες ἄλογα λυτρῶνουν πολλοὺς ἀπὸ τὴν ἀκρία ἀ-
(πελπισιὰ,
χιλιάδες ἄλογα, καὶ στρώνουν ἀμέτρητα στῆ γῆ στα-
(χία, νεκρά,

χιλιάδες οἱ γυναῖκες ποὺ θρηνοῦνε,
δίχως ψαμί, χίλια τραπέζια καρτεροῦνε.
Μὰ ἀπὸ τοὺς πόνοους, τοὺς ἀγῶνες, τῇ φωτιᾷ μας,
ροδοχαράζει ἡ ἀγῆ τῆς λευτεριάς μας !

Εἶναι τὸ προαίσθημα τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασις. Μὰ πάλι, ἄλλοῦ, τὸν τραβάει ἡ ἰδέα τῆς ἀστικῆς πατριδίας, ὅταν θρίσκει εὐκαιρία νὰ θυμηθεῖ τὸν Τουρκομάχο πρίγκηπα Εὐγένιο ἢ τοὺς Τυρολέζους χωρικούς, ποὺ ἀπὸ τῆς κορφῆς τῶν βουνῶν τους κατακαυλάνε θράχους κατὰ τῶν «μισητῶν» ξένων.

Πολλὰ ποιήματα τῆς συλλογῆς χαρακτηρίζει ὁ πένθος, ἡ νοσταλγία, νὰ ποῦμε, γιὰ τὴν παλιὰ εἰρηνικὴ ζωὴ. Μεγάλον πόνο αἰσθάνεται ὁ ποιητὴς γιὰ τὴν στερέωση τοῦ βιβλίου — χαρακτηριστικὸ αὐτὸ γιὰ τὴν γερμανικὴ φυλὴ, — ἐκείνου τοῦ συντρόφου τῶν καλύτερων χρόνων.

Τῶρα ἔβαλα τὸν Γκαῖτε πιά στὸ ἐξμάρι, τῶν λόγων του ἡ σοφία πρέπει νὰ σωπάσει, μπροστὰ στῶν τουφεκιῶν τὸν κρότον, στὸ γοερὸ θοῖνον, ποὺ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα ἔρχεται, σκορπώντας ἀγρία τὰ μαγνάδια τοῦ ὄνειρου.

Καὶ σὲ ἄλλο ποίημα :

Ὅμως ἔαφνον μιλεῖ κάποιον βιβλίον,
ψιδυρίζει τὸ ἐξμάρι στὸ μοναχικὸ δωμάτιον :
«Ποῦ εἶναι κείνος ὅπου μ' ἔχει διαβάσει,
ὅπου μ' ἔχει αἰστανθεῖ, ποὺ μ' ἔχει ψηλαφηθεῖ ;
πέστε, ποῦ μένει ;

Ζεῖ ἀκόμα, ἢ κατέθη στῆ γῆ γιὰ τὴν στερνὴ του τὴν
(ἐπίσκεψις)

Τὸ ἀριστούργημα τῆς συλλογῆς εἶναι τὸ «Requien» σ' ἓνα πεσμένο, ἄγνωστο, στρατιώτην, ἀπὸ τὸ ὅποιο ἀντηχεῖ σὰν εὐαγγελικὴ φωνὴ ὁ μεγάλος πόθος τοῦ ποιητῆ μας :

Es wird ein Tag sein unter allen Tagen,
es wird ein Tag sein, aller Tage Preis....

Θάρθει μιά μέρα ἀπ' ὅλες τῆς ἡμέρες,
θάρθει μιά μέρα, ὅλων τῶν ἡμερῶν ἡ δόξα,
ὅπου τοῦ Ναζωραίου ἡ ἐπαγγελία θὰ γραφεῖ σ' ὁ-
(λους τοὺς τοίχους,

θὰ περιφερθεῖ θριαμβικὰ μέσ' ἀπὸ τοὺς σημαϊοστῶ-
(λιστοὺς δρόμους,

καὶ θὰ γίνῃ μιά θεία χαροποιὰ ἀλήθεια :

Ἐπὶ γῆς εἰρήνη !

Ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ Petzold ὡς ἀναφέρου-
με τῆς ποιητικῆς συλλογῆς «Μόλα ταῦτα» καὶ «Παρά-
ξενη μουσικὴ», καὶ ἀπὸ τὰ πεζὰ του τὸ μυθιστόρη-
μα «Γῆ» καὶ τὴ συλλογὴ διηγημάτων «Ἀπὸ τὸ δρόμον μου».

Στὸ ἐκδοτικὸν κατάστημα τοῦ «Neue Merkur» τοῦ Μονάχου, βγήκε μὲ τὸν τίτλον «Ο Γερμανὸς φοιτητῆς ἄλλοτε καὶ τώρα», ἓνα βιβλίον τῶν Hausenstein καὶ Krapold, γιὰ τὸ ὅποιο ἀξίζει τὸν κόπον νὰ γραφοῦν σὲ τούτῃ τῇ στήλῃ δύο τρία λόγια. Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου εἶναι ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ πρῶτου-τρίτου τοῦ περασμένου αἰῶνα, δηλαδὴ ἡ ἐξιστόρηση τῆς ἐπιρροῆς τῆς Γερμανικῆς Burschenschaft (παληκαροσύνης), ποὺ ἰδρῦθηκε στὰ 1815 στὴν Ἱεσσα, ἀπάνω στὴν πολιτικὴν ζωὴ τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ, καὶ ὁ γερός τῆς ἀγῶνας γιὰ πολιτικὰς ἐλευθερίας. Μὰ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ βιβλίου, ποὺ μιλάει γιὰ τὸν σημερινὸν Γερμανὸν φοιτητῆ, μᾶς ἐνδιαφέρει περισσότερο. Κατὰ τὸν περασμένον αἰῶνα, ἴσα μὲ τὰ 1880 ἀπάνω κάτω βγήκαν οἱ φοιτητῆς ἀπὸ τὴν τάξιν τῆς μεγάλῃς μπουρζουαζίας, ἐνῶ ἀπὸ τότε, ὅταν ἀναπτύχθηκε ἡ μεγάλη βιομηχανία, καὶ ὁ γερμανικὸς λαὸς περισσότερο ξεπρολεταρίστηκε, ἡ σύνθεσις τῆς φοιτηταρίας ἄλλαξε σημαντικὰ. Σήμερα τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἀποτελοῦν τὰ παιδιὰ τῶν μικροαστῶν, ποὺ ὕστερα ἀπὸ τὴν πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν καταστροφὴν τοῦ 1918 γειτονεῖον πολὺ στὸ προλεταριάτον. Μολαταῦτα, δὲν μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πῶς οἱ Γερμανοὶ φοιτητῆς κλίνουν στὰ πολιτικὰ τους φρονήματα πρὸς τὸ σοσιαλισμὸν. Ἐνα μέρος, καί. Μὰ γενικὰ θρίσκουμε στὴ Γερμανικὴν φοιτητορίαν μιά πνευματικὴ ποικιλία, ποὺ εἶναι χαρακτηριστικὴ γιὰ τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τῆς ἐποχῆς μας. Κεῖνον ὅμως ποὺ διαφέρει στὴ σημερινὴν φοιτηταρίαν ἀπὸ τὴν παλιὰ Burschenschaft εἶναι πρῶτον ἀπ' ὅλα ὁ κοινωνικὸς χαραχτήρας. Ἐπειδὴ αὐτός, ὅπως εἶπαμε παραπάνω, ἰσοπεδώθηκε σιγὰ σιγὰ μὲ τὴν μικροαστικὴν τάξιν καὶ μὲ τὸ προλεταριάτον, εἶταν ἐπόμενον νὰ συνδεθεῖ ὅλο καὶ περισσότερο μὲ τὸν ἐργαζόμενον λαόν, ἀπὸ τὸν ὅποιον τὴν ἐχώριζε ἄλλοτε μίαν ἄβυσσον. Ἐτσι ἰδρῦθηκε στὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνα ἡ λεγομένη Freistudentenschaft (Ἐλεύθερη φοιτηταρία), ποὺ ἐργάζεται ἀποτελεσματικὰ γιὰ τὴν ἐνύψωσιν τοῦ πνευματικοῦ νιβῶν τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ καὶ γιὰ τὴν οἰκονομικὴν βελτίωσιν τῶν δικῶν τῆς μελῶν, χωρὶς νὰ περιπέσει σὲ κομματικὰς στενωπεφαιλίας. Ἀπὸ τὰ κοινοκωλῆ ἔργα τῆς ὡς ἀναφέρουμε μονάχα τὰ «ἐργατικὰ μαθήματα», στὰ ὅποια οἱ φοιτητῆς παρέχουν τῆς γνώσεως τοὺς στὸ λαόν. Ἡ ἐπιστήμη, ἔτσι, δὲν εἶναι πιά ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν ἀστῶν, σὰν ἄλλοτε, ἀλλὰ μπαίνει καὶ σὲ πλατύτερους κύκλους. Κι αὐτὸ θέβαια εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ καλύτερα μέσα, γιὰ νὰ σθῆσει σιγὰ σιγὰ τὸ μῖσος ποὺ βασιλεύει σήμερα ἀνάμεσα στὰ διάφορα στρώματα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, καὶ τὸ ὅποιο, — γιατί νὰν τὸ κρύψουμε; — εἶναι πῶς μεγάλο ἀπὸ τὸ μῖσος ποὺ εἶχε ὁ Γερμανὸς τοῦ μεγάλου πολέμου κατὰ τοῦ Φραντσεζοῦ καὶ τοῦ Ἑγγλέζου.